

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi N. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn.
V AGa 158/23,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 26 lutego 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. akt V AGa 158/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje N. sp. z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 3 000 (trzy tysiące) złotych za okres od 17 lutego 2023 r. do 29 listopada 2024 r.;**
- 3. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. akt V AGa 158/23 nie później niż w ciągu miesiąca od dnia przekazania akt do Sądu Apelacyjnego w Katowicach;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz N. sp. z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. kwotę 200 (dwieście) zł uiszczone tytułem opłaty od skargi;**

5. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz N. sp. z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. kwotę 257 (dwieście pięćdziesiąt siedem) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od doręczenia postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

ZG

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem z 26 listopada 2024 r. pełnomocnik N. sp. z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. (dalej: „skarżąca”) złożył skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach, w sprawie o sygn. akt V AGa 158/23.

Skarżąca wniosła o:

- 1.** stwierdzenie, że we wskazanym postępowaniu doszło do naruszenia prawa skarżącej do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;
- 2.** wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach polecenia podjęcia niezwłocznych czynności mających na celu wydania orzeczenia kończącego postępowanie;
- 3.** przyznanie skarżącej od Skarbu Państwa kwoty 20 000,00 zł;
- 4.** zasądzenie na rzecz skarżącej zwrotu kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przewidzianych.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że w niniejszej sprawie skarżąca pozostaje w sporze sądowym z pozwanym P.R., prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą H. Pozwany apelacją z 10 lutego 2023 r. zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z 30 listopada 2022 r. (XIII GC 259/18). Apelacja

została doręczona pełnomocnikowi skarżącej 23 sierpnia 2023 r. Odpowiedź na apelację wniesiono 29 sierpnia 2023 r. Od tego czasu, tj. przez ponad rok od wymiany ostatnich pism procesowych, Sąd Apelacyjny w Katowicach nie podjął żadnych czynności procesowych, w tym nie zostało nawet przeprowadzone losowanie składu orzekającego, który będzie rozpoznawał sprawę w postępowaniu odwoławczym. Co więcej, poza złożoną apelacją oraz odpowiedzią na apelację, nie nastąpiła dalsza wymiana pism procesowych. Skarżąca podkreśliła ponadto, że złożona w sprawie apelacja, jak i replika na nią, nie zawierały żadnych nowych wniosków dowodowych. W sprawie nie występują też nowe okoliczności, które wymagałyby odrębnej czasochłonnej analizy. W dalszej części uzasadnienia podniesiono też, że żadna ze stron nie przyczyniła się do opóźnienia procedowania przez Sąd Apelacyjny w Katowicach. Spór prowadzony jest pomiędzy przedsiębiorcami, a zatem wynik sprawy ma fundamentalne znaczenie dla prowadzonej przez nich działalności gospodarczej – w szczególności ekspektatywa przekazania na rzecz skarżącej zasądzonej na jej rzecz kwoty 120 000,00 zł powiększonej o odsetki w trudnych i niepewnych gospodarczo czasach ma dla niej kolosalne znaczenie. Niepewność sytuacji gospodarczej rodzi ryzyko popadnięcia strony pozwanej w niewypłacalność w najbliższej przyszłości. Dalsza zwłoka w rozpoznaniu apelacji może skutkować zatem bezskuteczną egzekucją zasądzonych roszczeń. Jednocześnie brak rozpoznania apelacji uniemożliwia ewentualne uprawomocnienie się orzeczenia i podjęcie egzekucji przez skarżącą, co w szczególności wobec konieczności wywiązywania się z bieżących zobowiązań publicznoprawnych negatywnie wpływa na jej kondycję finansową.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach (dalej: „uczestnik postępowania”). W piśmie z 30 grudnia 2024 r. wniósł on o jej oddalenie. W uzasadnieniu wskazano, że sprawa zawisła na skutek wniesienia pozwu 15 maja 2018 r. do Sądu Okręgowego w Katowicach, który wydał wyrok 30 listopada 2022 r. Wpływ apelacji do Sądu Apelacyjnego w Katowicach odnotowano 23 marca 2023 r. Sąd Apelacyjny podejmował w tej sprawie czynności mające na celu nadanie biegu apelacji przez doręczenie jej odpisu. Odpowiedź na apelację została złożona 1 września 2023 r. Skład sądu wylosowano 24 listopada 2023 r., natomiast 29 listopada 2024 r. zawiadomiono strony o

składzie sądu. Termin rozprawy wyznaczono na 10 lutego 2025 r. Uczestnik postępowania podniósł również, że w bieżącym orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, iż za okres uzasadniający stwierdzenie przewlekłości postępowania można uznać beczynność sądu drugiej instancji polegającą na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, trwającą co najmniej 12 miesięcy. Zaznacza się jednocześnie, że nie jest to sztywna cezura czasowa dla oceny sprawności postępowania z punktu widzenia konwencyjnych, konstytucyjnych i proceduralnych dyrektyw osądzenia sprawy w rozsądnym terminie. Analiza akt postępowania w niniejszej sprawie pozwala na obiektywny wniosek, że jest ona skomplikowana ze względu na obszerność materiału dowodowego i występujące w niej zagadnienia prawne. Sprawa dotyczy rozliczenia inwestycji budowlanej i dla jej rozstrzygnięcia konieczne jest przeanalizowanie dużej ilości dokumentów oraz zeznań świadków, co należy do obowiązków sądu również w drugiej instancji, zanim zostanie wyznaczona rozprawa apelacyjna. W sprawie konieczne okazało się przeprowadzenie dowodu z opinii instytutu naukowo – badawczego, która również musi zostać przeanalizowana przez sąd drugiej instancji.

Ponadto wskazać należy, że każda sprawa co do zasady podlega rozpoznaniu według kolejności wpływu, do czego zobowiązuje § 79 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych. W obecnej – złej sytuacji kadrowej V Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Katowicach, przy uwzględnieniu tendencji wzrostowej wpływu spraw, nie jest możliwe rozpoznawanie apelacji w terminach zadowalających strony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”), strona może

wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Pomimo że ustawa nie określa terminu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż stan taki będzie miał zasadniczo miejsce w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji w zakresie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18; 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18). Niezależnie od tego w zakresie oceny wystąpienia przewlekłości postępowania znaczenie ma jednak nie tylko sam sztywny upływ czasu, ale wszystkie okoliczności wpływające na przebieg danego postępowania, w tym również podejmowane w trakcie przez sąd czynności oraz postępowanie skarżącego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Analiza akt niniejszej sprawy pozwala stwierdzić, że zarządzeniem sędziego sprawozdawcy z 30 listopada 2023 r. przedłożono akta na kalendarz spraw oczekujących na wyznaczenie terminu. Zarządzono ponadto wówczas, że zawiadomienie stron o składzie orzekającym nastąpi wraz z pierwszym pismem kierowanym do pełnomocników stron. Zarządzeniem z 13 maja 2024 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na dzień 10 lutego 2025 r. Pełnomocnicy stron zostali jednak powiadomieni o składzie orzekającym we wskazanej sprawie dopiero 29 listopada 2024 r. Z powyższego wynika, że czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej wynosił prawie 15 miesięcy od momentu wpływu apelacji do sądu odwoławczego. Pomimo że Sąd Apelacyjny w Katowicach wyznaczył ten termin 13 maja 2024 r., przez ponad 6 miesięcy nie zawiadomił stron

postępowania o składzie orzekającym. Okoliczności te uznać należy za wystarczające dla uznania, że w sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania. Sąd Apelacyjny w Katowicach określił co prawda termin rozprawy apelacyjnej, jednakże pierwotny czas oczekiwania na jej wyznaczenie, jak również okresy bezczynności dotyczące przeprowadzenia czynności technicznych (jak zawiadomienie o terminie rozprawy i składzie orzekającym w sprawie), prowadzą do wniosku, że sąd odwoławczy nie sprostął standardom rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Odnosząc się do argumentacji podniesionej w odpowiedzi na skargę, Sąd Najwyższy wskazuje, że duży wpływ spraw, jak również problemy kadrowe występujące w V Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w Katowicach, nie mogą mieć zasadniczo znaczenia dla rozpoznawania spraw w rozsądnym terminie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 25 maja 2023 r., I NSP 12/23) i okoliczności te nie zwalniają państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania. Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 września 2023 r. (I NSP 119/23), „[o]bciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej”. Dla oceny zasadności skargi na przewlekłość postępowania sądowego istotne znaczenie ma bowiem nie tylko czas trwania postępowania, ale przede wszystkim terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2023 r., I NSP 113/23).

Okoliczność, że Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach obiektywnie nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego rozpoznawania bardzo dużej ilości spraw zawisłych przed tym sądem, przekłada się na brak zawinienia po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. W niniejszej sprawie nie stwierdzono również przesłanek świadczących o odpowiedzialności sędziego sprawozdawcy z powyższego tytułu. Wskazane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach

obciążenia orzecznicze mają charakter obiektywny, przekładający się na ocenę organizacji sądownictwa jako takiej. Jednakże, jak wskazano powyżej, sam duży napływ spraw, czy też ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie mogą usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 kwietnia 2023 r., I NSP 47/23 i 29 sierpnia 2023 r., I NSP 139/23).

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie jej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżących za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19 i 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Skarżąca wniosowała o przyznanie jej sumy pieniężnej w kwocie 20 000 zł. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter sprawy oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Katowicach, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. Uwzględniono również to, że skarżąca nie uzasadniła szczegółowo, z jakich względów domaga się zasądzenia należności w takiej wysokości, ograniczając się do samego żądania powyższej kwoty. Z tych względów w ocenie Sądu Najwyższego kwota 3000 zł rekompensuje skarżącej zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania za okres od 17 lutego 2023 r. do 29 listopada 2024 r.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego

postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Skarżąca zawnioskowała o wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach polecenia podjęcia niezwłocznych czynności mających na celu wydania orzeczenia kończącego postępowanie. Biorąc pod uwagę, że pierwotny termin rozprawy apelacyjnej, wyznaczonej na dzień 10 lutego 2025 r. nie odbył się, z uwagi na konieczność przesłania akt sprawy do Sądu Najwyższego – celem rozpoznania niniejszej skargi, Sąd Najwyższy uznał za zasadne zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej w terminie miesiąca od daty zwrotu akt.

Zasądzoną od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącej kwotę 257 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika skarżącej będącego adwokatem, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, powiększone o kwotę 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2-4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w sentencji.

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

ZG

r.g.